

بررسی اثر تاریخ کاشت بر بیماری سفیدک سطحی و لکه خرمایی گندم در استان گلستان

سمیرا وفايي^۱، محمد علی آقاجاني^۲، عباسعلی نوری نیا^۲

kian9076@gmail.com^۱ دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرگان،

maaghajaninaa@yahoo.com^۲ دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرگان،

Nouriniaa@gmail.com^۲ دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرگان،

چکیده

شیوع بیماری های گندم در یک منطقه از عوامل اصلی کاهش عملکرد گندم می باشد، که باید تا حد امکان با این بیماری ها مبارزه کرد. یکی از مدیریت هایی که می تواند شیوع بیماری ها در مزرعه گندم را بسیار تحت تاثیر قرار دهد، انتخاب تاریخ کاشت مناسب می باشد. از این رو این آزمایش با هدف بررسی اثر تاریخ کاشت بر درصد وقوع و شدت بیماری های سفیدک سطحی و لکه خرمایی گندم در استان گلستان انجام شد. این آزمایش در ایستگاه تحقیقات کشاورزی گرگان با پنج تاریخ کاشت شامل ۱ آبان، ۲۰ آبان، ۱۰ آذر، ۳۰ آذر و ۲۰ دی در سال ۱۳۹۴ انجام شد. در این آزمایش صفات درصد وقوع بیماری سفیدک سطحی و لکه خرمایی در رقم مروارید اندازه گیری شد. بر اساس نتایج این آزمایش با تاخیر در کاشت درصد وقوع و شدت بیماری سفیدک سطحی و لکه خرمایی گندم کاهش می یابد، که به نظر می رسد دلیل این امر شرایط نامناسب برای شیوع بیماری ها در تاریخ کاشت های تاخیری باشد. با این وجود به دلیل بیشتر بودن عملکرد دانه در تاریخ کاشت های زود هنگام و مناسب (۱ آبان، ۲۰ آبان و ۱۰ آذر) توصیه می شود، در این تاریخ کاشت ها نسبت به کشت ارقام مقاوم برای بدست آوردن حداکثر عملکرد دانه اقدام گردد.

واژه های کلیدی

گندم، بیماری های گندم، رقم مروارید، تاریخ کاشت.

مقدمه

در کشاورزی مدرن امروزی شناخت عوامل مختلف مؤثر بر رشد و عملکرد گیاهان از قبیل عوامل محیطی و غیر محیطی و عوامل ژنتیکی و همچنین نحوه تأثیر آنها بر خصوصیات کمی و کیفی محصول از مهم ترین جنبه های موفقیت به شمار می روند. در هر منطقه یک تاریخ کاشت بهینه وجود دارد که توسط شرایط آب و هوایی، فراهمی زمین، رطوبت، بذر، رقم مورد نظر و زمان محتمل برای شیوع آفات و بیماری ها تعیین می شود [۱]. هدف از تعیین تاریخ کاشت، پیدا نمودن زمان کاشت رقم یا گروهی از ارقام مشابه یک گیاه است، به طوری که مجموعه عوامل محیطی حادث شده در آن زمان برای سبز شدن استقرار و بقای گیاه چه مناسب باشد، در

ضمن این که هر مرحله از رشد گیاه با شرایط مطلوب خود روبرو شود و با شرایط نامساعد محیطی نیز روبرو نگردد تاریخ های مختلف کاشت به سبب برخورد مراحل رشد رویشی و زایشی گیاه با دما، تشعشع خورشیدی و طول روز متفاوت می گردند و از این طریق بر رشد و نمو و عملکرد گیاهان تأثیر می گذارد [۲]. شیوع بیماری های گندم در یک منطقه از عوامل اصلی کاهش عملکرد گندم می باشد، که باید تا حد امکان با این بیماری ها مبارزه کرد. بر این اساس می توان بیان کرد یکی از مدیریت هایی که می تواند شیوع بیماری ها در مزرعه گندم را بسیار تحت تاثیر قرار دهد، انتخاب تاریخ کاشت مناسب می باشد. کاتان و همکاران (۲۰۰۰) معتقدند که تاریخ کاشت مناسب می تواند در مدیریت مبارزه با بیماری های گیاهی استفاده شود [۳]. در تحقیقی تاخیر در کاشت گیاه لوبیا باعث کاهش بیماری پوسیدگی زغالی لوبیا با عامل *Macrophomina phaseolina* شد [۴]. تو (۱۹۹۳) با کشت زود هنگام لوبیا نتیجه گرفت که بیماری لکه برگه در اثر قارچ *Alternaria alternata* افزایش می یابد [۵].

ساشیل و همکاران (۱۹۹۴) در مقایسه سه تاریخ کاشت نخود به فاصله چهارده روز از یکدیگر، اظهار داشتند که در تاریخ کاشت اول محصول بیشتری برداشت شد و بیماری زرد فوزاریومی ناشی از *Fusarium oxysporum* f.sp. pisi کاهش یافت [۶]. داننبر و سینگ (۱۹۹۵) گزارش کردند که رشد نخود در کشت زود بیشتر بوده و کانوپی حاصل شرایط مناسبی را برای فعالیت *Sclerotinia sclerotiorum* ایجاد کرد [۷]. در یک بررسی، باقلا در تاریخ های مختلف در زمینی با سابقه آلودگی به قارچ های خاکزی کشت و نتیجه آن افزایش فعالیت قارچ های *F. solani* *F. oxysporum* در کشت زود بود [۸]. لوکاتا و سستو (۱۹۹۵) گزارش کردند که با کشت زود هنگام باقلا بیماری زردی فوزاریومی افزایش یافت [۹]. در بررسی فعالیت قارچ *Rhizoctonia solani* در تاریخ های مختلف کاشت در باقلا مشخص شد که تاریخ کاشت باعث کاهش بیماری اثر قارچ فوق می شود [۱۰]. رحمان و همکاران (۱۹۹۵) در بررسی دو رقم سویا با پنج تاریخ کاشت بیان کردند بین تاریخ کاشت و درصد جوانه زنی همبستگی وجود ندارد. همچنین ایشان بیان کردند